

Fővárosi Ítéltábla

8.Bf.87/2014/7.sz.

A Fővárosi Ítéltábla, mint másodfokú bíróság Debrecenben, a 2014. május 19. napján megtartott nyilvános ülés alapján meghozta és kihirdette a következő

ítéletet:

A különösen nagy kárt okozó csalás bűntettének kísérlete miatt vádlott és társai ellen indított büntetőügyben a Fővárosi Törvényszék 2013. július 17. napján kihirdetett 15.B.1348/2011/64.számú ítéletét a fellebbezéssel érintett vádlottak tekintetében megváltoztatja a következők szerint.

II.r. vádlott tekintetében a 3 rb., III. vádlott esetében a 2 rb. folytatólagosan elkövetett készpénz-helyettesítő eszközzel visszaélés vétségében (Btk.393. § (1) bekezdés b) pont) a bűnösség megállapítását mellőzi.

A szabadságvesztés tartamát II.r. vádlott tekintetében 2 (két) évre enyhíti.

A büntetés végrehajtását mindkét fellebbezéssel érintett vádlottnál 5 (öt) évi próbaidőre felfüggeszti.

A közügyektől eltiltás mellékbüntetésekét mellőzi.

Egyebekben az első fokú ítéletet II.r. és III.r. vádlott vonatkozásában helybenhagyja.

Indokolás:

A Fővárosi Törvényszék a fellebbezéssel érintett II.r.vádlottat 1 rendbeli, folytatólagosan elkövetett csalás bűntettének kísérlete (Btk. 373. § (1) bekezdés, (6) bekezdés a) pont), 1 rendbeli, bűnsegédként elkövetett csalás bűntettének kísérlete (Btk. 373. § (1) bekezdés, (6) bekezdés a) pont), valamint 3 rendbeli, 2 esetben folytatólagosan elkövetett készpénz-helyettesítő eszközzel visszaélés vétsége (Btk. 393. § (1) bekezdés b) pont) miatt 2 év 6 hónap börtönre és 3 év közügyektől eltiltásra;

III.rendű vádlottat 2 rendbeli csalás bűntettének kísérlete (Btk. 373. § (1) bekezdés, (6) bekezdés a) pont), valamint 2 rendbeli folytatólagosan elkövetett készpénz-helyettesítő eszközzel visszaélés vétsége (Btk. 393. § (1) bekezdés b) pont) miatt 2 év börtönre és 2 év közügyektől eltiltásra ítélte.

A szabadságvesztés tartamába beszámította a vádlottak által előzetes fogvatartásban töltött időt. Megállapította, hogy a vádlottak a szabadságvesztésből legkorábban a büntetés kétharmad részének letöltését követő napon bocsáthatók feltételes szabadságra. Rendelkezett továbbá a lefoglalt bűnjelekről és a bűnügyi költség viseléséről.

Az ítélet ellen II.r. vádlott és védője a bűnösség megállapítása miatt felmentés, III.rendű vádlott felmentés, védője elsősorban felmentés, másodlagosan a büntetés enyhítése érdekében jelentettek be fellebbezést. Az ítélet I.r. vádlottal szemben első fokon jogerőre emelkedett.

II. vádlott fellebbezésének indokolásában (69.sz. elsőfokú bírósági irat) az első fokú ítélet hatályon kívül helyezését kérte abszolút eljárási szabálysértésre hivatkozással. Álláspontja szerint azzal, hogy a megalapozatlansága miatt hatályon kívül helyezett határozat meghozatalában résztvevő ülnök megismételt eljárásban való újbóli részvétele a Be. 21. § (3) bekezdés c) pontja alapján kizárt, mert a bíróra vonatkozó szabály az ülnökre is irányadó. Emellett érvelése szerint megállapítható, hogy a bíróság túlterjeszkedett a vádon azzal, hogy készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel visszaélés helyett csalást állapított meg. Vitatta azt is, hogy az ügyben az elbíráláskor hatályos büntető törvényt kell alkalmazni. Védekezése szerint a váltó (bill of exchange) nem minősül készpénz-helyettesítő fizetési eszköznek. Kifogásolta emellett a megismételt eljárásban történt ténymegállapításokat, a bíróság bizonyíték-értékelő tevékenységét is. Sérelmezte, hogy az általa ellenőrzés céljából átadott váltók eredeti példányai nem találhatók az iratban, csak azok másolata lelhető fel, melyet a szakértő is kiemelt, mindezzel azonban a bíróság nem foglalkozott.

A Fővárosi Fellebbviteli Főügyészség a BF.206/2013/6.számú átiratában az ítélet részbeni megváltoztatását, a készpénz-helyettesítő eszközzel visszaélés vétségében az alaki halmazatra tekintettel a bűnösség megállapításának mellőzését, egyéb részben a határozat helybenhagyását indítványozta a fellebbezéssel érintett vádlottakra nézve.

A másodfokú eljárásban II.r. vádlott védője fellebbezését írásban részletesen indokolta (4.sz.irat), melyben az elsődlegesen felmentésre, másodsorban enyhítésre irányuló jogorvoslatát fenntartotta. Kifejtette továbbá, hogy az ítélet tényállása álláspontja szerint nincs megfelelően felderítve, iratellenes megállapításokat tartalmaz, emellett megkérdőjelezhető a mérlegelés okszerűsége. A megalapozatlanságon túl az ítélet indokolása olyan mértékben hiányos, hogy az ítélet a Btk. 373. § (1) bekezdés III. a) pontjában írt okból felülvizsgálatra teljesen alkalmatlan. Ennek ellenére érdemi indítványt téve az II.r. vádlott felmentését, másodlagosan a büntetés enyhítését, a szabadságvesztés végrehajtásának mellőzését indítványozta. Fellebbezéséhez okiratot, a Budapest Hitel és Fejlesztési Bank Rt. 2002. október 1-jétől hatályos üzletszabályzatát is csatolta. Álláspontja szerint az ítélet több lényeges hiányosságban szenved. Az eljárásban igazolták, hogy II.r. vádlott súlyos cukorbetegségben szenved, azonban erre nézve az ítélet ténymegállapítást, utalást nem tartalmaz. Nem felel meg az iratok tartalmának, hogy a II.r. vádlott élettársi kapcsolatban él, mert e kapcsolat megszűnt, a kiskorú gyermekéről neki kell gondoskodnia (29.sz.jkv.1.o.). A készpénz-helyettesítő eszközzel visszaélésben való bűnösség megállapítás a nullum crimen sine lege elvének megsértésével történt, mert 2014-ben nem

lehet elmarasztalni olyan cselekményért a vádlottat, mely az elkövetés idején nem volt büntetendő. Kifejtette továbbá, a III.r. vádlottal egyezően, hogy a váltó nem minősül készpénz-helyettesítő fizetési eszköznek, mert nem hordozza a Btk. 459. § 19. pontjában meghatározott ismérveket. A bűnösség megállapításának e körben ekként eljárásjogi és anyagi jogi akadálya is van. A váltókkal kapcsolatos cselekvések csalás kísérleteként való értékelését is vitatta. A bizonyítás anyagát részletesen értékelve hangsúlyozta a védő, hogy helytelen ténybeli következtetéseken alapul a II.r. vádlott bűnösségét megalapozó tényállás. Az ítélt számos részletében csupán feltételezéseken alapszik.

A nyilvános ülésen II.r. vádlott védője a fellebbezésében foglaltakat fenntartva elsődlegesen a vádlott felmentésére, másodsorban a szabadságvesztés enyhítésére és a végrehajtás próbaidőre történő felfüggesztésére tett indítványt.

III.rendű vádlott vádlott védője megalapozatlanságra hivatkozva az első fokú ítélet hatályon kívül helyezését, a III.r. vádlott elsődlegesen felmentését, másodsorban a büntetés enyhítését indítványozta.

A védelmi fellebbezések részben alaposak.

A bejelentett perorvoslatok folytán az ítélőtábla az elsőfokú bíróság ítéletét és az azt megelőző eljárást a Be. 348. § (1) bekezdése alapján - a Be. 349. § (1) bekezdésére figyelemmel a fellebbezéssel érintett II.r. és III.r. vádlottra nézve - teljes terjedelemben felülbírált.

A törvényben előírt teljes revízió keretében a fellebbezések okára és céljára tekintet nélkül bírálta felül a tényállás megalapozottságát, a bűnösség megállapítását, a bűncselekmények minősítését és a büntetés kiszabását is.

A felülbírálat során megállapította, hogy a törvényszék a bizonyítási eljárást alapvetően a perrendi szabályok megtartásával folytatta le. Nem vétett sem feltétlen, sem olyan jellegű relatív perjogi hibát, amely a bizonyítás törvényességét érintené, vagy az érdemi felülbírálatot kizárná.

Az elsőfokú bíróság eltért ugyanakkor az eljárási szabályoktól, amikor II.r. vádlottat a 2012. december 7-i tárgyaláson azt megelőzően nyilatkoztatta a bűnösségről, hogy figyelmeztette a Be. 117. § (2) bekezdése szerint a hallgatás jogára (19.sz.jkv.10.o.). Ugyanez irányadó III.rendű vádlott 2013. május 3-i kihallgatására is (52.sz.jkv.2.o.).

A vádlott kihallgatására vonatkozó, az eljárási törvényben több helyen szabályozott normák alapján kialakított és most már állandósult bírói gyakorlat szerint a vádlottat csak azt követően kérdezheti a hatóság a büntetőjogi felelősségről, hogy kioktatta a hallgatás jogára. A helyes eljárást már számos eseti döntés kifejtette (I. Debreceni Ítélőtábla Bf.II.216/2016., Bf.II.503/2006., Bhar.676/2012., Bf.II.493/2012.sz. ügyek, valamint a Hajdú-Bihar Megyei Bíróság a 11.Bf.900/2004., a Fővárosi Bíróság pedig a 37.Bf.9932/2008., 37. Bf.9644/2008., és 37.Bf.6975/2008. számú ügyei).

Az önvádra kötelezés tilalmának elve és a hallgatási jog, mint a védelem jogának az Alaptörvény Szabadság és Felelősség része XXVIII. cikkének (3) bekezdésében is megfogalmazott részei ugyanis garanciális jellegűek, melyek maradéktalan betartására

feltétlen törekedni kell. Az eljárási szabályoktól eltérés jelen esetben ugyanakkor a követett ítélkezés szerint csak relatív, mert a vádlott az érdemi védekezést, a részletes vallomást már a szükséges törvényi figyelmeztetéseket követően terjesztette elő. A tárgyalási jegyzőkönyv egyébként hiányos is, mert a 10. oldalon alulról a 2. bekezdésben nem egyértelmű, hogy a bűnösségről mit nyilatkozott a II.r. vádlott.

Jelentősebb, de szintén csak relatív eljárási szabálysértés, hogy a bíróság III.rendű vádlott tartózkodási helyének ismertté válása után a 2013. május 3-i tárgyaláson a Be. 531. § (1) bekezdésében foglaltaktól eltérve, a vádlotti kihallgatást követően hiányosan ismertetette a korábbi tárgyalás anyagát. A korábbi tárgyalási anyag ismertetése nem szorítkozhat csupán a vádirat és az első eljárásban hozott határozatok ismertetésére, hanem a korábban felvett bizonyítás anyagára is ki kell térnie, mely fenti tárgyaláson nem történt meg. Az érdemi védekezésben mindez azonban nem gátolhatta az évek óta folyó perben, a megismételt eljárásban a vádlottat, ezért a Be. 375. § (1) bekezdés alkalmazásának nem álltak fenn a feltételei, tekintettel arra is, hogy a tárgyaláson részletes iratismertetés történt, ahol a releváns bizonyítékok tárgyalás anyagává tételére sor került (64.sz.jkv.2.o.).

Eltérést jelent továbbá a kiemelteken túl az eljárásjogi szabályoktól, hogy a bíróság a tárgyaláson a tanúkat szükségtelenül figyelmeztette a mentő körülmény elhallgatásának törvényi következményeire. A Be. 85. § (3) bekezdése 2011. március 1-jétől megszüntetve a mentő körülmény elhallgatásának következményeire történt figyelmeztetést, már csak a legjobb tudomás és lelkiismeret szerinti igazat vallás kötelmére, és a hamis tanúzás törvényi következményeire történő figyelmeztetést írja elő. A már hatálytalan eljárásjogi rendelkezés alkalmazásának a Be. 11. § (1) bekezdése értelmében nincs helye. A kisebb eljárási szabálysértések azonban a már idézettek szerint a felülbírálbírálatnak nem lehettek akadályai.

A másodfokú bíróság nem találta alaposnak III.rendű vádlottnak a bíró (ülnök) kizárásában megnyilvánuló feltétlen hatályon kívül helyezési okra hivatkozást. valóban eljárt mindkét eljárásban, de a hatályon kívül helyezés oka nem a Be. 376. § (1) bekezdésben írt megalapozatlanság volt, hanem a Be. 373. § (1) bekezdés II/d. pontjába foglalt abszolút, valamint a Be. 375. § (1) bekezdésében megjelölt relatív hatályon kívül helyezési okok (L. Fővárosi Ítéltábla 1.Bf.117/2011/9. számú végzés 9. oldal utolsó bekezdés). Eljárási szabálysértés miatti hatályon kívül helyezés után nem kizárt a hatályon kívül helyezett határozat meghozatalában résztvevő bíró (ülnök) eljárása.

Az elsőfokú bíróság nem sértette meg a vádelvi szabályokat sem. A Be. 2. § (1) bekezdése szerint a bíróság az ítélkezés során törvényes vád alapján jár el. A (2) bekezdés értelmében törvényes a vád, ha a vádemelésre jogosult a bírósághoz intézett indítványában meghatározott személy, pontosan körülírt, büntető törvénybe ütköző cselekménye miatt a bírósági eljárás lefolytatását kezdeményezi. A (3) bekezdés fogalmazza meg a vádhoz kötöttség elvét, mely szerint a bíróság csak annak a személynek a büntetőjogi felelősségéről dönthet, aki ellen vádat emeltek, és csak olyan cselekmény miatt, amit a vád tartalmaz. A bíróság köteles a vádat kimeríteni, a vádon túl nem terjeszkedhet, de nincs kötve a vádlónak a vád tárgyává tett cselekmény Btk. szerinti

minősítésére, a büntetés kiszabására, vagy intézkedés alkalmazására vonatkozó indítványához (Be. 2 § (4) bekezdés).

A vád törvényességével kapcsolatban a Legfelsőbb Bíróság az 1/2007.BK véleményben részletes útmutatást adott, mely által biztosított a joggyakorlat egysége. A vélemény I.1.a) pontjában foglalt alaki feltétel megsértése szóba sem kerülhet, az ügyész vádlói jogosultsága egyértelmű.

Az I.2. pont tér ki a vádnak a Be. 2. § (2) bekezdésében megfogalmazott minimális tartalmi követelményeire. A vád tartalmi törvényességének lényege ekként, hogy meghatározott személy, pontosan körülírt, büntető törvénybe ütköző cselekménye miatt kezdeményezi a vádló a bírósági eljárás lefolytatását. Az I.2.b) pont szerint a vád tárgyává tett cselekmény körülírása akkor pontos, ha a vádló az indítványában ismertetett történeti tényállás hiánytalanul tartalmazza a bűncselekmény törvényi tényállási elemeinek megfelelő konkrét tényeket: az elkövetési magatartást, a cselekmény megvalósításának helyét, idejét stb. A vád törvényességétől meg kell különböztetni annak kellékhányait, melyek orvosolhatók a bírósági eljárásban.

Utalni kell arra is, hogy a vádelv a vád és az ítélet tényállása közötti ún. teljes történeti azonosságot nem követeli meg. Ettől eltérő értelmezés mellett a bíróság ténymegállapító tevékenysége nem lenne több, mint a vádban szereplő tények helyességének ellenőrzése, holott a bizonyítás során - a terhelő tények hivatalból történő bizonyításának fel nem róható elmulasztása kivételével - a bíróságnak a Be.75.§ (1) bekezdésének megfelelően a tényállás hiánytalan, valóságnak megfelelő tisztázására kell törekednie (Legfelsőbb Bíróság Bfv.I.319/2007/5.szám). Nem lehet figyelmen kívül hagyni azt sem, hogy a bíróság feladata az igazságszolgáltatás, a perbíróság ezért nem szorítkozhat csupán a nyomozás megismétlése által a vád kontrolljára. A bírói hatalom lényege a tényállás vádelvi keretek között történő szabad, befolyásmentes megállapítása, melynek célja nem vitásan az igazság felderítése is. Az anyagi igazság elve ugyan az 1896. évi XXXIII. törvénycikk (Bp.) rendelkezéseitől eltérően a jelenleg hatályos perjogban már nem alapelv, de a bíróságnak ettől eltekintve törekednie kell az igazság feltárására és nem csak processzuális értelemben.

A Be. 2.§ (4) bekezdése értelmében a bíróság nincs kötve a vádlónak a vád tárgyává tett cselekmény Btk. szerinti minősítésére, a büntetés kiszabására, vagy az intézkedés alkalmazására vonatkozó indítványához. Mindez azt is jelenti, hogy a vád perjogi rendeltetése elsősorban az, hogy a bíróság számára a büntetőjogi felelősség kérdésében való érdemi vizsgálat ténybeli kereteit rögzítse. A vád törvényessége illetve annak hiánya önmagában a vád tartalma alapján vizsgálendő. A törvényes vád hiányát akkor lehet megállapítani, ha a vád tartalma oly mértékben hiányos, hogy anyagi jogi értékeléshez nem nyújt alapot, és ily módon annak vizsgálatába a bíróság nem bocsátkozhat. (EBH 2013.B.10.).

Töretlen a bírói gyakorlat abban is, hogy sem a törvényes vád hiányaként, sem a vádon túlterjeszkedésként nem értékelhető, ha a bíróság egy bűncselekmény törvényi tényállását megvalósító magatartást vizsgálva, a tett azonosság keretei között a vádiratban le nem írt tény is megállapít, és a cselekményt ennek figyelembevételével értékeli. A vádelv nem jelent minden részletre kiterjedő, szükségszerű azonosságot a vádban leírt, és az ítéletben

megállapított történeti tények között, annál is inkább, miután a bíróság nincs kötve a vádbeli minősítéshez, és az eltérő minősítés, eltérő tényelemek megállapítását is szükségessé teheti az ítéletben. A bizonyítás eredményéhez képest tehát a bíróság pl. az elkövetés helye, módja, eszköze, eredménye, indítéka stb. tekintetében eltérhet a vádbeli ténymegállapításoktól anélkül, hogy ezzel a vádelvet sértené (EBH.2011.2385).

A bíróságnak a bizonyítás során ugyanis a tényállás hiánytalan, valóságnak megfelelő tisztázására kell törekednie. Jelen ügyben a vád keretei megállapíthatóak, azon belül lehetőség volt a tényállásban olyan pontosításokat elvégezni, amely a vádhoz kötöttséget sem sértik. (BH 2006.42, BH 2005.242.)

Külön kiemelés érdemel, hogy a törvényes vádnak nem fogalmi ismérve az, hogy a „büntetőtörvénybe ütköző cselekmény” leírása körében a törvényi tényállás jogi fogalmait használja, elégséges, ha a történeti tények leírása oly mértékben konkrét, amelyből - bebizonyítotttságot feltételezve - büntetőtörvénybe ütköző cselekményre lehet következtetni (BH.2011.219.)

A büntetőeljárás alapját képező és a védekezés irányát befolyásoló ügyészi aktussal, azaz a vádirattal szemben követelmény, hogy alkalmas kiindulópont legyen a terhelti védekezés előterjesztéséhez, így írja körül azt a cselekményt, amely miatt a terheltet az állami büntetőhatalom felelősségre kívánja vonni, ismerhesse meg a tények és egyéb körülmények azon körét, amelyeken belül védekezésre kényszerül és azokat az adatokat, amelyek a terhére rótt cselekmény elkövetését és a bűnösségét a vádhatóság álláspontja szerint bizonyítják (Debreceni Ítéltábla Bf.II.514/2012/161.sz.).

A hivatkozott felsőbírósági gyakorlat áttekintése után a konkrét ügyben megállapítható, hogy a vádirat egyik tényállása sem szenved olyan hibában, hiányosságban, mely a vádat törvénytelené tennél. Mint ahogy nem rögzíthető a vád kereteinek túllépése sem. A cselekmények vádtól eltérő jogi értékelése nyilvánvalóan nem sérti a vádelvi szabályokat, mert a bíróságot nem köti a vádbeli minősítés.

A nullum crimen sine lege elvének elsőfokú bíróság általi megsértését illetően a másodfokú bíróság nem osztotta a védői érveket. A készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel visszaélés valóban csak 2003. március 1-jétől büntetendő. Az 1.a) és 1.b) tényállásokban a váltókat érintő cselekmények elkövetési ideje 2002. szeptember-október. Ebben az időben a jelzett okiratokkal kapcsolatos magatartás az 1978. évi IV. törvény 313/A. §-ában rögzített „Váltóhamisítás” elnevezésű tényállásában volt büntetőjogilag szankcionálva szubszidiárius tényállásként. A váltóhamisítás vétsége azonban csak abban az esetben lehetett a minősítés alapja, ha súlyosabb bűncselekmény (jelen ügyben a csalás büntette) nem állapítható meg.

A 2. tényállásbeli cselekményrésznél 2003. január 12-én történt meg a két hamis váltó II.r. vádlott részére történő visszaforgatására. 2003. március 1-je után azonban már nem fejtett ki elkövetési magatartást, ezért e tényállásban sem lehet törvényesen megállapítani a II.r. vádlott felelősségét a készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel visszaélés vétségében, sem a korábbi váltóhamisítás vétségében,

III.rendű vádlottnál más az eljárásjogi helyzet, mert ő 2003. március 1-je után is fejtett ki elkövetési magatartást a váltókra a 2. tényállásban, esetében ezért a később részletezendő törvényi előfeltételek fennállása esetén nem lenne akadálya a bűnösség megállapításának.

Az elsőfokú bíróság ügyfelderítési kötelezettségének eleget tett. Helyes és hiánytalan tényállást állapított meg, mely a Be. 351. § (1) bekezdés értelmében a másodfokú eljárásban is irányadó volt. A tényállás csak annyiban egészítendő ki az iratok tartalma alapján, hogy II.r. vádlott egészségi állapota megromlott, elsődleges magas vérnyomás betegségben, inzulinfüggő cukorbetegségben, kóros elhízásban és zsíryanycsere betegségben szenved.

Az elsőfokú bíróság az ügy helyes eldöntése szempontjából lényeges bizonyítékokat megvizsgálta és azokat okszerűen, a logikai szigorú szabályai szerint helyesen értékelte. Vizsgálta a vádlotti vallomásokat, a releváns tanúvallomásokat és az okirati bizonyítékokat, valamint a váltószakértői véleményt, és azok helyes mérlegelésével vont következtetést a vádlottakat terhelő tényekre. A vádat támogató bizonyítékok megerősítik egymást, szinergiájuk egyértelmű (Tremmel Flórián: *Bizonyíték a büntetőeljárásban*, Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs, 2006, 75-79.), az elsőfokú bíróság bizonyítékértékelő tevékenysége mindenben megfelel a formál logika törvényszerűségeinek.

Az ítéletben foglaltaktól eltérő tényállás megállapítására és a felmentésre irányuló védelmi fellebbezés a bizonyítékok értékelésén keresztül támadja a megalapozott tényállást, mely eredményre nem vezethetett, tekintettel arra is, hogy a tényállás helyessége esetén a másodfokú perben eltérő tények megállapítására, a bizonyítékok felülmérlegelésére nincs perjogi lehetőség (Be. 351-352. §). Rámutat arra az ítéletábra, hogy a bizonyítási eljárást lefolytató és a bizonyítékokat közvetlenül megvizsgáló, majd értékelő elsőfokú bíróság a ténybíróság. Főszabályként a másodfokú bíróság ítéletét az elsőfokú bíróság által megállapított tényállásra alapítja. Kivételt képez természetesen, ha az ítélet megalapozatlan, de jelen esetben a kifejtettek miatt ez nem rögzíthető. A másodfokú bíróság revíziós lehetőségei ténykérdésben szűkebbek, mint jogkérdésben, utalva arra is, hogy eltérő tényállás megállapítására kizárólag a vádlott javára, felmentés (részfelfüggetés), vagy eljárás megszüntetés (részbéli megszüntetés) esetén kerülhet sor. A formál logikának, a szillogizmusnak megfelelő, okszerű bizonyíték-értékelő tevékenységet, az elsőfokú bíróságnak az ítélethozatalhoz vezető, jelen esetben megalapozottnak ítélt gondolati folyamatát a másodfokú bíróság nem bírálhatja felül. A bizonyítékok felülmérlegelését a tényálláshoz kötöttség szabályai kizárják. Ezen okok folytán nem lehetett eredményes az eltérő tényállás megállapítását célzó fellebbezés.

Az elsőfokú bíróság a csalás tekintetében okszerűen vont következtetést a fellebbezéssel érintett vádlottak bűnösségére, és e cselekmények minősítése is megfelel az anyagi jognak. A bíróság e részben igen alapos és részletes indokolást adott, melyben foglaltakkal a másodfokú bíróság egyetértett. Az irányadóul elfogadott tényállás ugyanis kimeríti a 2-2 rendbeli csalás büntett kísérletének törvényi tényállását. Megállapítható mind a megtévesztés, valamint a jogtalan haszonszerzés vezérelte károkozási szándék is. Az ítélet kitér arra is, hogy a vádlott tudomással bírtak a váltók hamis voltáról, e tudati tények ítéletbe foglalására helytállóan került sor, mint ahogy arra is, hogy a hamis váltókat

leszámítolás érdekében, jogtalan haszonszerzés céljából nyújtották be az érintett bankoknak. E következtetés I.r. vádlott vallomása alapján megnyugtatóan levonható.

A másodfokú bíróság megállapította, hogy az ügyben valóban az elbíráláskor hatályos büntető törvényt kell alkalmazni, mert a feltételes szabadságra bocsátásra vonatkozó szabályok megváltozása kedvezőbb elbírálást eredményez. E jogi álláspont ugyanakkor csakis akkor lehet helyes a II.r. vádlott tekintetében, ha a készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel visszaélés vétségében a bűnösség megállapítására nem kerül sor. A bűnösség megállapításakor ugyanis az új törvény nem lehetne enyhébb.

A váltók tekintetében nem osztotta a másodfokú bíróság azt a védelmi érvelést, hogy az elkövetési tárgyak nem minősülnek készpénz-helyettesítő fizetési eszköznek. A Btk. 459. § 19. pontja szerint készpénz-helyettesítő eszköz a váltó is, feltéve, ha kivitelezése, kódolása vagy a rajta lévő aláírás folytán a másolás, a meghamisítás vagy a jogosulatlan felhasználás ellen védett. Kétségtelen, hogy a váltók hamisak, de rajtuk szerepelt aláírás, valamint bélyegző, melyek nyilvánvalóan a jogosulatlan felhasználás elleni garanciákat jelentik. Ezért nem tévedett az elsőfokú bíróság, amikor a kérdéses váltókat készpénz-helyettesítő eszköznek minősítette.

A készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel visszaélés önálló büntetőjogi értékelésének azonban nincs helye, amint arra kifogástalanul rámutatott rá a fellebbviteli főügyészség az észrevételében. A hatályos Btk. szabályozása és helyes értelmezése szerint ugyanis e bűncselekmény a csalásba beleolvad, a bűnhalmazat csak látszólagos. A készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel visszaélés törvényi tényállásában jelentős változások történtek a korábbi szabályozáshoz képest a Btk. 393. § (1) bekezdésében. A károkozás szándéka nélkül elkövetett visszaélések maradtak csak a pénz- és bélyegforgalom biztonsága elleni bűncselekmények között, míg a kárt okozó magatartások a vagyon elleni bűncselekmények körében nyertek új szabályozást. A károkozó cselekmények elsősorban a vagyoni viszonyok megsértésére irányulnak, ezért a súlyosabban büntetendő csalás törvényi tényállása, mint megtévesztő jellegű, haszonszerzésre irányuló jogsértések beleolvadnak (konszumpció). Ezen okok miatt a másodfokú bíróság a vétségekre nézve a bűnösség megállapítását mellőzte, rögzítve, hogy a vádlotti cselekvőségek csak csalásnak minősülnek. Ilyen jogi döntés mellett már nem volt akadálya egyik vádlottnál sem az új törvény alkalmazásának.

A törvényszék a büntetés kiszabása során irányadó körülményeket alapvetően helytállóan feltárta. A minősítés változtatása folytán azonban a csak két bűncselekményből álló bűnhalmazat nem súlyosít. Az első fokon kiszabott büntetések azonban eltúlzottan szigorúak, mert a bíróság nem tulajdonított megfelelő nyomatékot II.r. vádlott megromlott egészségi állapotának, mint ahogy az igen jelentős időmúlásnak és a távoli kísérek sem. A másodfokú bíróság ezért a Btk. 82. § (2) bekezdés b) pontjában írt enyhítő rendelkezés alapján a II.r. vádlott büntetését 2 évre enyhítette.

Indokoltnak látta egyben mindkét fellebbezéssel érintett vádlottnál a büntetés végrehajtásának felfüggesztését. II.r. vádlott betegségei életvitelét nem vitásan megnehezítik, egy kiskorú gyermek eltartásáról gondoskodik. A cselekmény elkövetésekor büntetlen, mint ahogy III.rendű vádlott is, akit több kiskorú gyermek eltartása terhel.

Kiadó.